

ЗМІСТ

ПРЕССЛУЖБА МОН УКРАЇНИ ІНФОРМУЄ	3
ОСВІТА І СУСПІЛЬСТВО	
Леонід Коломієць, Алла Семенова. Дистанційне навчання та якість освіти: парадигмальна криза людиноцентризму освітньої політики, або Про роль особистості педагога	7
Галина Захарчин. Трансформація індивідуальних ознак конкурентоспроможності особистості у колективні на основі знань	33
СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ	
Анатолій Загородній, Любомир Пилипенко. Особливості реалізації дуальної освіти у рамках підготовки фахівців з обліку та оподаткування	43
СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА	
Сергій Чирчик. Теоретичні засади професійної підготовки майбутніх дизайнерів (огляд)	54
Алла Руденченко. Синтез мистецтв як одна з методологічних засад наукового обґрунтування навчання етнодизайну у мистецьких закладах вищої освіти	67
З ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ	
Людмила Медвідь. Українська родина: витоки та сьогодення	76
ВІД НАШИХ АВТОРІВ	
Євген Шморгун. Трава незабуття	88
КОНФЕРЕНЦІЇ. СЕМІНАРИ. ОЛІМПІАДИ	
Сергій Виткалов, Володимир Виткалов. Україна першого 20-ліття XXI століття: культурно-мистецький вимір: XVI міжнародна науково-практична конференція у м. Рівне (роздуми напередодні)	95

РЕЦЕНЗІЯ

Світлана Омеляненко. Навчально-методичний комплекс з педагогіки	100
Вища освіта і наука: огляд періодичних видань	107
Contents	127

Головний редактор — К.М. Левківський

Редакційна колегія: К.С. Абдієв (Казахстан); В.П. Андрущенко; В.Д. Базилевич; В.І. Бондар; Л.В. Губерський; Т.-Л. Деордіца; Р.О. Додонов; М.Б. Євтух; Т.О. Коломоєць; А.Є. Конверський; В.Г. Кремень; А.І. Кузьмінський; В.І. Кушерець; І.Ф. Надольний; І.Ф. Прокопенко; В.Я. Тацій; О.Л. Шевнюк; В.С. Щербина

Над випуском працювали: В.П. Розумний, Л.В. Кирпич, Ю.М. Слуцька — відповідальний секретар, С.А. Михайлова, Л.С. Кулешова, О.С. Кузуб, І.А. Олійник

На першій сторінці обкладинки — студенти та викладачі Одеської державної академії технічного регулювання та якості.

Індекс журналу в каталозі передплатних видань України: 21876

Журнал “Вища школа” внесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з педагогіки (Постанова президії ВАК України від 22.12.2010 № 1-05/8) та філософії (Постанова президії ВАК України від 01.07.2010 № 1-05/5) на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України. Свідоцтво КВ № 12864-1748ПР від 27.06.2007. Усі права застережено. Передруки і переклади дозволяються лише за згодою автора та редакції. Редакція не обов'язково поділяє думку автора. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та іншої інформації несуть автори публікацій. Відповідальність за зміст рекламних оголошень несе рекламодавець.

Журнал поширюється лише за передплатою. Авторський примірник можна придбати у книгарні “Абзац”, тел.: (044) 581-15-68, попередньо його замовивши.

Адреса редакції: 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28.

Тел.: (044) 272-42-91; **факс:** (044) 234-23-36.

E-mail: slutska@society.kiev.ua **http://www.znannia.com.ua**

Видавця — Видавництво “Знання”, 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3596 від 05.10.2009 р.

Підписано до друку 29.12.2020. Формат 70x100 1/16.

Папір офс. № 1. Друк офс. Гарнітура Academy.

Ум. друк. арк. 11,2. Обл.-вид. арк. 11,2. Наклад 450 пр. Зам. №

**УКРАЇНА ПЕРШОГО 20-ЛІТТЯ ХХІ СТОЛІТТЯ:
КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ВИМІР:
ХVІ міжнародна науково-практична конференція
у м. Рівне (роздуми напередодні)**

Незважаючи на несприятливу ситуацію з COVID-2019 у світі та Україні, наукова спільнота продовжує активно готуватися до завершення року. І в цьому плані конференція як форма підведення підсумків річної мобільності кожного залишається чи не найефективнішою формою власного позиціонування у науковому просторі.

17—18 листопада 2020 року на базі кафедри культурології і музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету заплановано такий захід, назву якого винесено до заголовку цієї статті¹.

Надамо ретроспективу наших конференцій за останніх 10 років: 2010 рік — 271 учасник; 2011 рік — 297 учасників; 2012 рік — 315 учасників; 2013 рік — 297 учасників; 2014 рік — 369 учасників; 2015 рік — 350 учасників; 2016 рік — 429 учасників; 2017 рік — 490 учасників, 2018 рік — 469 учасників, 2019 рік — 539 учасників; 2020 рік — 453 учасники.

Традиційно серед наших гостей є науковці польських, білоруських, китайських, болгарських ЗВО, а також представники вищої школи, науково-дослідних установ (галузевих інститутів системи НАМ, НАПН та НАН України), музейної, бібліотечної, архівної мережі країни, педагогічний склад спеціалізованих закладів — мистецьких шкіл-десятирічок зі Львова, Києва, Харкова.

¹ Україна першого двадцятиліття ХХІ століття: культурно-мистецький вимір : програма ХVІ міжнар. наук.-практ. конф., м. Рівне, 17—18 лист., 2020 р. / укл.: С.В. Виткалов, В.Г. Виткалов. — Рівне : РДГУ, 2020. — 44 с.

Попри непросту ситуацію заявлена кількість учасників та якісний представницький склад (майже 50 докторів наук, професорів, понад 140 кандидатів наук, доцентів понад 50 аспірантів і здобувачів наукових ступенів, а також чимало магістрантів (60) та студентів) вкотре засвідчують той факт, що Україна продовжує активно позиціонувати себе у світовому співтоваристві і її наукові розробки становлять професійний інтерес. Є серед заявлених осіб і чимало професійних митців, які презентують переважно музичне мистецтво, хореографію та шоу-бізнес, підтверджуючи цим, що і в цьому напрямі науковий пошук не припиняється.

І хоча за тематичним рядом поданих доповідей (а в переважній більшості і наукових статей) не можливо виявити стан гуманітарної сфери загалом, оскільки будь-яка програма заходу звучує науково думку, провідні тенденції наукової діяльності в країні все ж помітні. Суть їхня полягає у зміщенні акцентів у науковому пошуку на регіональний рівень, дослідження місцевої культурної інфраструктури, її рушіїв чи носіїв, виявлення призабутих постатей та пам'яток і введення їх до культурного обігу.

Роботу заходу заплановано у чотирьох секціях: “Європейський культурний простір та українські перспективи”, “Світова і українська культурно-мистецька практика в історичній ретроспективі”, “Вітчизняна освіта: методологічне забезпечення і проблемний ряд”, “Актуальні проблеми культурно-мистецького простору очима молоді”, проведення яких відбудеться, крім спеціалізованих аудиторій університету, в оригінальних установах культури м. Рівне — Залі Волинської ікони обласного краєзнавчого музею та приватній галереї європейського живопису “Євро-Арт”.

Цей захід має виняткове значення для студентської молоді, оскільки у час значного “розбалансування” навчального процесу, пов’язаного з COVID-2019, активізацією діяльності іноземних представництв, особливо в Західній Україні, стосовно навчання за кордоном, послабленням питань патріотичного виховання, інших, зокрема й педагогічних, проблем, заявлена тематика доповідей молодих дослідників (особливо на бакалавріаті) засвідчила, що зі студентською молоддю продовжує ефективно працювати досвідчений кадровий корпус, адже тематичний ряд молодіжних виступів є достатньо оригінальним і торкається гострих та актуальних питань не лише функціонування вищої школи, але й молодіжного дозвілля, професіоналізації навчання, культурного довілля, історичної проблематики, стану і проблем, наявних у сучасному соціокультурному просторі тощо. І приклад цьому дають вкотре іноземні аспіранти, переважно представники вищої школи Китаю, які є здобувачами різних освітніх ступенів в Україні. І це також позитивний чинник, адже вітчизняна вища школа є привабливою для багатьох молодих людей і з Китаю, РФ, Азербайджану, Республіки Білорусь, Болгарії та Польщі. А це вкотре підтверджує високе реноме національної освіти і науки. Та й теми заявлених доповідей також цікаві для українців у патріотичному плані, оскільки торка-

ються переважно питань позиціонування національних мистецьких шкіл у світовому культурному просторі. І Україна у цьому процесі стоїть не на узбіччі.

Ще одним показником важливості й актуальності наукової діяльності в країні (наскільки це можна стверджувати за матеріалами конференції) слід вважати той факт, що вперше за чимало років їх підготовки наші збірники (понад 70 статей) були сформовані ще до проведення заходу, а не після його завершення.

Акцентуємо увагу й на інших сегментах, виявлених під час аналізу наших наукових заходів та друку наукових збірників за результатами їх проведення. До прикладу, фаховий наукометричний збірник “Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку” (напрямок “Мистецтвознавство”, група “Б”) лише за останні п’ять років мав майже 5 тис. переглядів на сайті кафедри, що також спростовує інформацію про те, що українська молодь є пасивною і предмет її інтересу обмежується елементарним.

Тож ретроспективний аналіз організації цих конференцій та підготовки наукових збірників дає підстави для таких висновків:

— освітній простір сучасної України, незважаючи на низку загальновідомих викликів, залишається надзвичайно насиченим, свідченням чого є висока професійна мобільність представників вищої школи, принаймні її гуманітарного корпусу;

— законодавча база вітчизняної вищої освіти, судячи навіть із тематики виступів і статей, що надсилаються до редколегії, не встигає за змінами, що відбуваються в суспільстві й не відповідає повною мірою вимогам та потребам сучасного соціуму, а відтак гальмує освітній процес і простір;

— тісна і багаторічна співпраця ЗВО України у проведенні аналогічних заходів стимулює поглиблення професійних контактів, що виявляється в укладанні відповідних угод, розширенні участі співробітників у роботі спеціалізованих учених рад, редколегіях наукових збірників, розробці спільних пошукових проектів, організації стажування тощо, іншими словами — у формуванні нового типу вітчизняного педагога, здатного враховувати виклики сучасності й оперативно на них реагувати;

— тематичний ряд заявленої проблематики та наукових статей, розміщених у наших збірниках, підтверджує зміщення акценту в науковому пошуку на вітчизняний (регіональний) культурний простір, розробка якого розширює інформацію про духовний потенціал країни, її художню розмаїтість та духовну спроможність;

— культурні практики, що народжуються (чи відроджуються) сьогодні в регіонах, становлять інтерес для широкого загалу, оскільки торкаються питань публічного мистецтва у просторі сучасного міста, історичної пам’яті, політичної культури, демонструють постійне зростання активності молоді та її участь у численних соціокультурних програмах, засвідчуючи водночас помітну

апатію до проблем сучасної політики, виборчої системи тощо. І хоча у місцевих виборах було заявлено чи не найбільше нових людей, інтерес до їхніх програм та їхня підтримка через брак яскравих лідерів виявилися незначними;

— свідченням суттєвих змін у сучасному соціокультурному просторі регіонів, що підтверджує тематика доповідей та статей, є поява і підтримка нових культурно-мистецьких структур в особі приватних інституцій (музей Косаків, Луцьк), художніх галерей (“Євро-Арт”, Арт-ательє Г.П. Косміади, Рівне), інших подібних структур (ПП “Стильне свято”, численних івент-агенцій), подальша професіоналізація культурної діяльності. Адже навіть у критичний час другої половини 2020 року, коли країна поступово виходила з пандемічної ситуації, активізувалися саме культурні ініціативи, втілені у низці міжнародних фестивалів сфери професіонального мистецтва (“Art Jazz Cooperation”, “Musica viva organum”), розширився тематичний ряд виставкових імпрез і зростає їх відвідуваність, відбулися суттєві зрушення у пошуку нових форм художньої діяльності вищої школи через запровадження мобільних освітніх програм;

— водночас низка опитувань, проведених за результатами організації навчання в онлайн-режимі, засвідчила схильність студентської молоді до традиційних форм проведення усіх видів занять. Наявна карантинна ситуація навіть розширила освітню активність студентської молоді;

— сучасна вища школа та середня спеціальна школа країни в регіонах мають чимало проблем, які лише поглиблюються останнім часом. Значна їхня частина — результат відсутності вмотивованої державної культурної політики та нереалізованість повною мірою питань автономії вищої школи. Тому наявні здобутки є не результатом спланованих і прогнозованих дій, а обумовлюються активністю окремих особистостей, що засвідчує формування на регіональному рівні нових лідерів, здатних пропонувати власні соціокультурні програми і не враховувати чи навіть ігнорувати розпорядження органів державної влади. Це особливо помітно у формуванні нових регіональних політичних структур, які все більше намагаються комунікувати з вищою школою, художніми спілками, мистецькими колективами, забезпечуючи собі підтримку у майбутньому;

— на тлі, здавалося б, загального падіння інтересу до навчання в Україні через пропагандистську діяльність іноземних структур, що намагаються забезпечити навчання українській молоді за кордоном через низку освітніх програм, водночас зростає зацікавленість вітчизняних роботодавців проблемами сучасної вищої школи, що формує відповідні перспективи для створення численних спільних культурно-освітніх, видавничих та мистецьких проєктів, здатних змінювати ситуацію. Про це свідчить участь у наших наукових конференціях представників керівної ланки органів державної влади, а також музейної, паркової мережі, установ професіонального мистецтва, приватних туристичних агенцій, розмаїття інших структур, що функціонують у регіонах

(ТРЦ, ЗМІ, художніх галерей). Це дає підстави сподіватися на ефективність реалізації Закону України про дуальну освіту, який змінить вектор відповідальності за якість освітнього процесу, забезпечить йому значну мотиваційну складову, упорядкує та унормує практику підготовки фахівця, за якість якого нести відповідальність дві сторони. Отже, вони будуть уже інакше ставитися і до мережі ЗВО та його педагогічного корпусу;

— у науковому просторі країни, судячи з наявної інформаційної бази наших конференцій, посилюється інтерес до сакральної проблематики, свідченням чого є поява значної кількості наукових розвідок, спрямованих на виявлення ролі церкви в соціумі, дослідження специфіки духовного чинника в історичній ретроспективі та послаблення міжконфесійної напруги у міжособових відносинах загалом.

Отже, викладене вище переконливо підтверджує факт суттєвих соціально-культурних зрушень у свідомості представників вітчизняної вищої школи, змін у системі їхніх ціннісних орієнтацій, перенесення акцентів на прагматичні аспекти життєдіяльності.

Загальним висновком цієї наукової конференції може стати лише один: пояснення соціального кризису призму культурного, сприйняття соціуму як феномену культури дозволяє поглянути на культуру як ненайширше антропологічне поняття. І в цьому плані науковий пошук є важливим чинником розширення культурного простору, формування нового типу особистості, здатної перенести здобуті дослідницькі навички на всі сфери життєдіяльності.

Сергій Виткалов, професор кафедри культурології і музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету, доктор культурології;

Володимир Виткалов, завідувач кафедри культурології і музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету, кандидат педагогічних наук, професор